

AAKKRANT

April 2021 – Officieel orgaan van Vereniging Aak

www.verenigingaak.nl

Van de voorzitter

Beste Aakvrienden,

Terugkijkend op midden februari 2021 denk ik aan een periode met vrieskou, sneeuw en ijs. De schaatsen worden massaal ondergebonden om te genieten van het zeldzame winterweer. Nederland lijkt even te willen ontsnappen aan de coronamaatregelen.

De aak ligt veilig in de loods van scheepstimmerman Ivor Klink in Workum. Bij het binnentreden van de loods zie je een kaal geschuorde romp, een nieuwe achtersteven, het begin van een nieuwe bun en enkele nieuwe spanten.

De gereviseerde voortstuwingschroef en een nieuwe schroefas liggen gereed voor montage. Boeg- en hekbeslag liggen klaar om gestraald en verzinkt te worden. Losse kit tussen de gangen is moeizaam verwijderd, waarna het breeuwsel kan worden nagelopen en de naden kunnen worden hersteld. Er is al een begin gemaakt met aanbrengen van conserverende olie. Ook het roer wordt onder handen genomen.

Alle belangrijke zaken worden in het vroege voorjaar afgerond terwijl we alvast nadenken wat er waarschijnlijk binnen enkele jaren nodig zal zijn. Vanwege de coronamaatregelen is de planning belangrijker dan ooit en wordt de onderhoudsploeg onderling via WhatsApp op de hoogte gehouden.

Als je zo rond het schip loopt realiseer je je nog nadrukkelijker hoe belangrijk regelmatig onderhoud is en hoeveel werk dit met zich meebrengt. Ivor sprak de filosofische woorden: "De natuur ziet een stuk dood hout en wil dit zo snel en efficiënt mogelijk opruimen". Wij doen ons uiterste beste om dit proces zoveel mogelijk te vertragen door middel van conserveren en vervangen van defecte onderdelen. Een strijd die nooit ophoudt en bijna niet te doen is voor een particuliere eigenaar. Ons financiële beleid heeft geanticipeerd op de recente onderhoudskosten, waarbij wij nogmaals dankzeggen aan de diverse gulle giften en de Gemeente Hollands Kroon en de Rabobank.

Immiddels is het april. De onderhoud- en restauratiewerkzaamheden zijn in een dusdanig stadium dat de terugkeer naar de haven van Den Oever in zicht is. Het schip hangt in Workum weer te water, zij het in de stroppen om na een lang

verblijf op het droge de naden van de romp dicht te laten trekken. De teller van de manuren van de vrijwilligers is de 500 zeer ruim gepasseerd, nog afgezien van de vele rijes over de Afsluitdijk. Er is al opgemerkt dat de aak er weer als nieuw in de haven van Workum bij ligt.

In de nieuwsbrief van afgelopen december hebben we verslag gedaan van ons wel en wee in 2020. Nog steeds is onduidelijk wanneer we het normale leven, ook binnen de Vereniging Aak, weer kunnen oppakken. We hebben de jaarvergadering, traditioneel eind januari, moeten uitstellen in afwachting van versoepeling van de maatregelen.

Het bestuur heeft ervoor gekozen om u tussentijds zo goed mogelijk te informeren via onze website en Facebook-pagina en uiteraard met deze Aakkrant. En vooral veel informatie vinden over hetgeen in Workum wordt bereikt door onze gedreven en vakkundige vrijwilligers. Een digitale algemene ledenvergadering blijft een optie, maar heeft niet onze voorkeur. De kascontrole heeft inmiddels plaatsgevonden en de financiën zijn in orde bevonden door de kascommissie.

De Vereniging Aak bestaat dit jaar 30 jaar en is in Nederland de oudste nog bestaande vereniging die zich inzet voor het behoud van een historisch vissersvaartuig en de bijbehorende kennis. We mogen daar trots op zijn. Sinds haar bestaan hebben velen zich daarvoor ingezet. Onze belangrijkste ambitie is het dragen en doorgeven van de fakkel. Het enthousiasme bij de leden is groot en we kijken allemaal reikhalzend uit naar het moment dat de Twee Gebroeders dit voorjaar weer ligt te pronken in de haven van Den Oever!

Bert Jongsma

Het vaarseizoen van 2020

In het voorjaar van 2020 ligt de aak in de Haukes-haven op z'n winterplek. Een aantal vrijwilligers stond te popelen om te gaan klussen aan de aak. Helaas hebben we te maken met een pandemie. Wat is er mogelijk? Na enig beraad werd besloten om met maximaal drie mensen te gaan werken aan de aak. De oude laklaag moest eraf en er kwam een nieuwe laag met Biopin voor in de plaats. De laklaag vraagt veel onderhoud. Biopin is een soort olie die de aak een meer authentieke uitstraling geeft.

Na het nodige onderhoud werd de aak met maximaal twee man naar Den Oever gevaren. Verder was het afwachten wat er in het komende vaarseizoen mogelijk zou zijn. Na rijp beraad met het bestuur besloten wij dat de aak op de donderdagavonden met een maximale bemanning van 6 personen kon gaan varen met inachtneming van de RIVM regels van 1,5 meter afstand.

In het begin van het vaarseizoen moet het tuig altijd getrimd worden. De rakbanden (waarmee het voorlijk van het grootzeil aan de mast vastzit) moeten de juiste lengte hebben. Het onderlijk van het grootzeil kan wat boller worden gezet. De val van het grootzeil moet goed zitten waardoor het niet kan vastlopen. In dat geval moet iemand de mast in worden gehesen (wie durft?). Uiteindelijk waren we tevreden. Het is elke keer weer een prachtige ervaring om 's avonds met zonsondergang op het wad te varen. Vaak komen de sterke verhalen naar boven, zoals die keer dat we op een bank vastliepen of dwars over een boei zijn gevaren.

Het werd snel duidelijk dat de geplande evenementen zoals de Oostwal botterwedstrijden in Kampen, het Vistival in Den Oever, de West-Friese waterweken, de Flora- en Visserijdagen in Den Oever en de botterwedstrijden in Elburg niet zouden doorgaan. Sail Amsterdam zou voor ons een hoogtepunt worden. De voorbereidingen waren al gestart. Het varen naar IJmuiden, de catering voor de Sail Parade en de rondvaarten in de haven van Amsterdam waren al ver gevorderd. Het ging allemaal niet door.

Natuurlijk dachten we aan de leden. Die konden we niet in de steek laten. Er hadden zich al gegadigden opgegeven voor een ledenvaardag en voor het droogvallen.

Uiteindelijk hebben we een aantal vaartochten met droogvallen kunnen maken. Het is een unieke ervaring om met de aak zeilend een droogvalplek te zoeken. 's Morgens om tijd vertrekken uit de haven van Den Oever. Als de zeilen zijn gehesen en het schip op koers ligt is het tijd voor koffie en de befaamde Wieringer Jodenkoeken. Daarmee kom je voorlopig de dag wel door.

Na ca. 2,5 uur varen arriveren we bij de droogvalplek. De kunst is om een zodanige plek te vinden dat de aak bij het droogvallen niet scheef gaat liggen, of nog erger, op een mosselbank terecht komt. Na enige tijd gaan de eerste durfals het wad op. Sommigen blijven in de buurt van de aak, anderen maken een flinke wandeltocht naar een mosselbank.

Omdat het 6 uur duurt voordat de aak loskomt hebben we voldoende tijd om de mossel- en oesteroogst schoon te maken en te koken. Niets mooier dan in de stilte van het wad met een glaasje wijn de mosselen en oesters te verorberen.

Jaap Groen

Geef ons uw e-mailadres!

Wilt u uw e-mailadres doorgeven aan geabarelds@kpnmail.nl? Op die manier kunnen wij u tijdig op de hoogte brengen van onze activiteiten. Uw gegevens zijn uiteraard alleen voor eigen gebruik.

Bezoek onze website!

www.verenigingaak.nl

Word Facebook-vriend van de aak!

Via Wieringer Aak op Facebook

Groot onderhoud

In de winterperiode 2020-2021 is de aak voor reparatie en restauratie naar de werf van Ivor Klink en zijn team te Workum gebracht. De geplande reparaties op de werf zijn het vernieuwen van: de achterstevan, de deken, de trog, twee leggers en de BB-zwaardklamp. Daarbij zullen het roer en het berghout SB-achter gerepareerd worden.

Op donderdag 15 oktober is de aak naar Workum gevaren. Dinsdag 1 december is de mast van de aak gehaald. Na deze helemaal kaal geschaapt te hebben is de mast geïnspecteerd op houtrot en is gebleken dat rond de knecht van de mast een rotte plek zit. Dit zal als noodzakelijke reparatie onder extra werkzaamheden opgebracht moeten worden.

Voordat de aak naar binnen ging zijn de stelling en stellingplanken van boord gehaald en alles wat verrot was en vernieuwd moest worden, zoals deken en trog, gesloopt.

De tweede week van januari is de aak de loods ingegaan en is restauratie begonnen. Het roer is eraf gehaald om gerepareerd te worden en om ruimte te maken voor de achterstevanreparatie.

Daar de schroefas werd vernieuwd en de schroef gerepareerd, zijn deze gedemonteerd en mee naar Wieringen genomen, alwaar dit voortvarend is opgepakt.

De achterstevan, die helemaal verrot was, is gesloopt en er is een nieuwe voor gemaakt. Het bijbehorende ijzerwerk is vernieuwd en verzinkt.

Fraai werk

Daar we zijn overgestapt op een ander verfsysteem, moest de aak helemaal kaal gehaald worden.

Wij zijn van een geheel afsluitende lak overgegaan op de vochtregulerend Biopin olie. Hier is voor gekozen daar dit duurzamer en makkelijker in onderhoud is. Ook het berghout is, om dezelfde reden van een perkoleum verf-systeem voorzien.

De beide zwaardklampen zijn gedemonteerd, bakboord zal in zijn geheel vervangen worden, de stuurboord zwaardklamp is gedemonteerd om de houtrot tussen klamp en berghout te kunnen herstellen.

Na schrapen en schuren en schrapen en schuren zijn we begonnen om de buitenkant van de eerste lagen Biopin en perkoleum te voorzien.

Onder de waterlijn is de antifouling schoongemaakt en geïnspecteerd op rot. Er waren verschillende kitnaden slecht, zodat deze opnieuw gebreeuwd en gekit moesten worden. Daarbij kwamen we delen tegen die binnen een aantal jaren aan vernieuwing toe zullen zijn. Om hier een beeld van te krijgen en op te kunnen anticiperen, gaat Ivor hiervoor een budgettaire offerte maken.

Binnenboord is inmiddels de trog en het deken vernieuwd en een paar leggers op zo'n wijze gerestaureerd dat er een goede ventilatie zal ontstaan, waardoor de zwammen en schimmelen minder snel vat op de aak zullen hebben.

Alles wat vernieuwd is, is in de Bruinoleum gezet waardoor dit goed beschermd is tegen de weersinvloeden.

Om drie slechte plekken tussen het berghout en de waterlijn te herstellen zijn er drie kleinere reparaties uitgevoerd.

Buitenom is de aak al verschillende keren in de Biopin gezet en het onderwaterschip heeft een zwarte antifouling laag gekregen.

Ivor Klink en z'n team hebben in de tweede helft maart gewerkt aan de zwaardklampen, het roer en de mast. Wij hopen dat half april de aak weer in onze thuishaven Den Oever ligt.

Op de homepage van de website verenigingaa.nl staat een impressie van de onderhoudswerkzaamheden.

Hennie de Jong

Schelpdiervisserij in vroegere tijden

Hoewel de schelpdiervisserij in de Waddenzee ook voor 1850 niet onbekend was, had deze vorm van visserij voor Wieringers nauwelijks betekenis. De Texelaars hielden zich al in 1735 op de zgn. Zuidwal ten noordwesten van Wieringen met de oestercultuur bezig. Omstreeks 1850 telde Texel zelfs 80 oester-vissers.

Slechts enkele Wieringers hebben zich in het begin van de vorige eeuw met de oestercultuur beziggehouden, maar toen er in de twintiger jaren een grote sterfte onder oesters optrad heeft deze teelt rondom Wieringen haar betekenis weer verloren.

Krukels

De andere schelpdieren van de Waddenzee, alikruiken, wulken, kokhanen (kokkels) en mosselen werden pas gevestigd toen het door de ontwikkeling van het verkeer mogelijk werd deze dieren vers aan te voeren in België, Frankrijk en Engeland (Hoek van Holland - Harwich en Harlingen - Hull). In navolging van de Texelaars zijn ook de Wieringers zich na 1870 met de vangst van alikruiken gaan bezighouden. Doorgaans bleef de visserij van deze schelpdieren beperkt tot het winterseizoen, omdat in de zomermaanden de prijzen meestal laag waren en het risico van bederf groot was.

Het aantal schepen, dat in de eerste decennia van 1900 aan de vangst deelnam, lag meestal tussen de 120 en 130. Voor het vangen van alikruiken die het meest in ondiep water liggen, kon worden volstaan met lichte schepen, vaak bemand met slechts een man.

De krukels worden gevangen met zgn. korren, zakvormige sterke netten die door middel van een driehoekig beugel-ijzer worden open gehouden en over de grond gesleept. De naam kor is ontleend aan de lijnen of koorden (corde), waarmee het sleepnet aan het schip verbonden is. Het aantal korren dat tegelijk werd uitgezet hing af van de grootte van het schip en destijds ook van de windkracht. Meestal waren het er 8 tot 12, soms zelfs 16.

Wulken en kokkels

Ook op wulken werd overwegend in het winterseizoen gekord. De hiervoor gebruikte schepen van ca. 30 voet zijn doorgaans groter, omdat de wulken niet boven rustige waarden, maar meer in de onrustige stroomgeulen werden opgevestigd. Vanwege de geringe duurzaamheid werden de wulken elke dag aangevoerd aan de wal en vandaar doorgezonden naar België.

Wulke

Slechts een vijftal vissers heeft zich beziggehouden met de vangst op kokhanen (kokkels). Er zaten goede verdiensten aan, maar er was ook veel werk aan, omdat de vangst niet alleen direct gekookt moest worden maar ook verpakt.

Roel van der Schaaf

Aktiviteiten 2021

(waarschijnlijk afgelast)
waaraan de aak jaarlijks deelneemt:

Oostwal Botterwedstrijd Kampen
juni
Botterwedstrijd Den Helder
juli
Vistival
juli
Westfriese Waterweek Medemblik
augustus
Flora- en Visserijdagen Den Oever
augustus
Botterdagen Elburg
september
Traditionele Schepen Beurs Den Helder
november

Voor deelname leden:

Ledenvaren (gratis):
data nader te bepalen

Drögvaldagen
(€ 20 voor leden, € 25 voor niet-leden):
Opties in juli, augustus en september
(raadpleeg onze website)

Algemene ledenvergadering
Maandag 24 januari 2022, 20.00 uur
Gebouw WV Amstelmeer, De Haukes

Krukkel (alikruik)

Bestuur Vereniging Aak

Bert Jongsma, voorzitter
Tel: 0227 - 59 30 09
E-mail: acjongsma@icloud.com

Ada Hylkema-de Haan, secretaris
Tel: 06 - 53 88 50 18
secretariaat@verenigingaa.nl

Gea Barelds, penningmeester
Tel: 0227 - 59 33 79
Mobiel: 06 - 30 444 123
geabarelds@kpnmail.nl

Coördinatie aakverhuur,
ledenveren en droogvallen
Jaap Groen
Mobiel: 06 - 24 96 08 61
aanmelding@verenigingaa.nl

Overige bestuursleden:

Hennie de Jong
Roel van der Schaaf
Henk Dikken